

Kas nekait kaimietems

Kas nekait kaimietems, – atsisiedē pri daugiaaukštē noma laiptēnēs turēklu rokou kelē vīra. Apžielusiuoms barzduoms, paakē ožtēnē, ronkas joudiausēs, naga nekarpītē. Drabožē labdarēnē. Vēinē esēspīrē ē trobēnēs tapkēs, kētē ē so gomēnes, kētē – pikuoki klikada soplīšusi atradē. Bi tiktās ne basa kuojē.

– Je, – sak vēns. – Kaimē osēgeidē šnapšēs, esēvērdi roģēnelēs, gerk kēik šērdēs nuor. Jego gīveni kokiuo nušaliuo vēituo, – ni šou nesuluos. Šakaliū gali prēsēkapuotē, mēškā dēdliausē, vēsokiū krūmaliū, šabakštīnū. Tēk vērk ē svekāta. Rogē pēgē, ēš maišēlē daug pribieg. – Vo če miestē, blemba, nuori kuoki lašieli kor gautē, čīsta karuonē. – Dar ē buobas bijuotē rēk. Ba dārba nomēi trēnas, ni anuoms daržā, ni karvēs, niekor neišeit. Ne kap kaima muotrēškas – darbujēs nu saulēs lēg saulēs, vīru netor kumet gainiuotēis, – rokou kēts.

– Ēš vēs kaimē vēsā kētēp, – atsēlēip ē kētē pijuoka. – Botelkelē gali gautē kožnuo trobuo. Je dar kuoki darba padērbi kuokē našlē – čerkelē garantouta. Da kiaušiu so lašēnēs ēškeps. – Rokou vīra ē spjauduos. Vo dēina šēltiausē, droģelē lakiuo. Kūrēn cēgarietus, vo sokūrēnē ēslenk kuožnos ē sava bota. Kap kregždēs po sava lēzdus ēšlakst. Pri laukēniu laiptēnēs doru belēikt tēk spjaudalā ē cēgarietu pelenū mažas kopetelēs.

– Kas nekait kaimietems, – rokou dvē sosiedēs pensininkēs, so tašiemis unt ronku eidamas ē torģo. Ontakē ē zūbā maliavuotē, nagā nulakoutē, plaukā suprižuotē, tēi patēs vēsokiuoms spalvuoms ēšdažītē. Jautas abēdvē dēdēlē puonēškas ē pasēpoušosēs.

– Va, nosēpērksiau smetuona posē lētrelē, ē laižīk vēsa nedielē. Tēk pakaštavuotē – rokou anuos. – Vo kaimē – smetuona pēlniausēs šaukštēs kabēn. Neskund. Pēina pēlnē viedrā. Svēista šiepalē prēkrautē. Kiaušiu petelniems prēsēkep. Sūrē geltuoniausē, nemašēnavuota pēina. Varškie – kāp snēigs. Neapjied. Mesuos viel – kiauļēs pasipjaun. Veršatius. Dešrū, kēlbasū vēsokiū prisēdērb, viedaru prēsēkep, prēsēvindzie.

– Daržā pēlnē vagorklū, braškiū, krapū, suodnā – ašuokliū, vobulū, grūšū, vēišniū. Uors čīstiausis – ne tau miesta dolkēs kuožna dēina rēk gertē. Vēsor mašēnas, ne ramībēs, ne spakainoma.

– Je kaimē ka ē nier tuo darba – bēnt pajiedē gera. Katrēj gaun pēnsējēs, maists nekaštou, ož bota mukietē nerēk – palēikt vēsa pēnsējē. Gal doutē anou vakāms, ē pasidietē joudā dēinā, – rokoujēs abēdvē, ē prēejē vēiningas nomuonēs ka esontēs pasaulēnēs varģšēs. Vīrā pijuokā, niek nedērb. Tēk veiz kap ēš numū nugvelptē, pavuoktē, patēs apgautē.

– Kaimietē ožsēaugēn roģiū, prēsēkep nomēnēs dounas, pēragu. Ne tau miesta bolka celapano aptraukta. Nē ēš tuola nesolīginsi.

Skaitītojau to mona brongos! Vo a to esi bovēs kaimē ē padērbēs so šakē no saulēs lēg saulēs? A to esi braidēs rodēni po porva ka nū lītū prasēžagatēj kelē, keimā, pakūtē. Ka porvā

muotrėškuoms traiškuos par basū kuojū pėrstus? A to esi vežės šėina vėsa dėina lėg jouduos naktėis, ka par dėina kepėn karštė, prakaits bieģ opales? Nier lāik ni pavalgytė, bat ė atsėgertė. Nebova? Šėina nevežė vadėnas, aple kaima gīvenėma niek neėšmanā.

Brongiausieje mona! A žėnuot kuoki ėlga ė sunki kaima žmuogaus dėina? Komet mėščiuonis tėk sokas unt untrū šuonū kaimietės so viedralės, so kaneliems apsėkarstiosės dvėratius jau važiou mėlžtė karviu. Gerā dar je gera vasara, užlīn, žel žuolie, atuolā ĩr ganīkluos. Gal ėkaltė so akmenio mėita, žemė ĩr minkšta. Je dar ondou netuolėi, ka rek nešt anuoms atsigertė. Gerā tėms, katrėj tor šiukius tuokius traktuorelius, mažilelės sisternelės, tad ondens prisivež ė ganīklas. Kou rek darītė senėms žmuonėms, arba vėnuoms našliems muotrėškeliems? Da gerā tuoms katruos gal paeitė sava kuojoms, anuos neskaud, ė nerek dietė ė tas kuojės naujū nariū!

No bat pasitaika tukiū sausū vasarū, ka mėita nė so kėrvio negal ėkaltė. Žemė palėikt kap oula. Ka nujied gīvuolė vėsa žuolė, ana paroudonou, nu karštė ė ėšdeg. Toukart karvės vėsā užtrūkst, nebdoud pėina. Rek vestė ė kūtė ė šertė so šėino, katras sokrauts žėimā. Vo tuo šėina – neprūdās. Gera tėms, katrėi tor gerus vākus. Suvažiou vėsė švėntuoms dėinuoms so martiuoms, žėntās. Sokimb vėsė ė sogrieb, sokraun, suvež tou šėina, paded, pagelbie senėms tievams. Bat ne vėsė žmuonis tor tus gerus vākus. Nesėruod anėi vėsas vasaras, taškuos, mėrkst kor Palunguo. Kėtė baiduos kaima darbū, kap žydā krīžiaus. Ėšėjė dėdelius muoklsus palėikt dėdėlė puonėškė. Atvažiou tėk unt tuo laika komet tievā pasignīb kuoki paršėlati. Prikraun anėms tašės mesū, privinzie kėlbasū, prėpėl maišelius bolviu. Ėšlingou pelnas mašinėlės, nusileidusiuoms багаžiniems ėš tievū. Vo senėjė tėk pamojou so nu darba pajoudavusioms ronkeliems. Tėk pasklaida vies anū žėlus, retus plaukelius. Ė soslenk abodo ė truoba pri omžėna nepadėrbamū darbū.

Gerā da ė tėms, katrėi nier vėsā senė, tor šėik tėik svekātas. Tokėi dėrb kap joudė jautė, ė šep tep ištink. Nerėk niek somdītė, apsėdėrb patės. Vo ė pasomdītė – kou to žmuogos galė gautė. Kaimė vėsė nusigierė, pijuokā. Miesčiuonis – je kuoki gauni pasomdytė – slīnkė. Ne vėsė muok dėrbtė pri žemės darbu. Tėk veiz skanė pajiestė, trėnas par dėina ė lauk komet tik galies so dvėratio važioutė ė tou sava miesta. Piningū neužmėršt paprašytė. Pasitaik ė tukiū korėj nebėjė darba, no bat duoro žmuogo sunkė atrastė. Vėsū dėdliausis kaimė darbs – tas šėns. Pasomdā žmuogo so dalģio, a so šėinapjuovė, veiziek, nupjaun vėsa lauka – uns jau praded apvīstė, ė prasėded lītā. Prakiorst dongos, līn dėinas, naktis joudā. Roduos tam lītou nebier gala. Līn nedieliems. Pajoudou šėns pradalgies, peržel žuolie. Tuoki nebgali lėngvā besugriebtė, ė sugriebės karviems šėina doutė. Tėk kraikou. Vo kou esi garantouts ka nupjuovės kėta, tėi nesėbaigontė lītā nesopūdys kėta šėina? Je, tau ne kulkuoza laikā – toukart je sopova – brėgadierios atmierava kėta norma. Dabā žemės vėsū nuosavas, je nebėsi pasėlėkės šienaujamos žemės – palėksi ba pašara. Kaimė vėskas priklāus nu pagādas: lītaus ė saulės. Komet nelīn mienesės, išdeg ne tik žuolie, bet neaug ė daržā. Kopūstā – pamielinou, nuvīst lapā. Žemė tėik suskeldie, ka burkuonu negal ėšrautė, nutrūkst lapā. Tėi patīs

neaug, stuov unt vėito, kap mažėjē pērštelē. Nedėdėlės sausruo ē braškės. Ougelės vuos ož žemuogės dėdesnė. Tū patiū mažā. Kas gal augtē ba lītaus. Komet pu sausruos praded nuors posdėini lītē žmuonis ē sak: – aukso līn. Vo je kartās praded lītē, ta ni gala, ni pabaiguos. Supūn ne tik šėinā, bat ē bolvės. Paplūst vagas undinie, vesor pražliorgst kelē. Ožvės rodini – pėivas šlapės, gīvolē netor kor atsėgoltē. Tep ē stuov gruomolioudamas karvės dėinas, naktis. Statės stuov, plaukā pasišiaušē. Vargst ne tikta gīvolē, bat ē žmuonis. Pramėrkst dėrvas, nebijeit kombainā, nebgal ni so dalgēs nusipjautē meiziū, avėžū. Vo ka tas lītos liaunas jau ne kou bepapjauni, ēškuli, grūdā pajoudavē, pėlkė. Tik kiauiliems. Dar ē ēšdžiuovīntē ne vėsē tor kor. Rėk dėdėliū paluoviū ka galietum anus pluona papėltē.

Vo pavasarēs viel būn vėsokiū biedū. Kartās uns vielou pu ciela mienesi. Aba šalnas būn lėg patėis švėnta Juona. Nušal braškiū žėidā. Par šalnas žīdiejē suodā palėikt toštē – žėidā pajoudou ē ēšbėrst. Vobolatē neužmezg. Nušal ē slīvā, grūšā. Daržūs vagorklā. Vėsukiū būn tū metū. Pri vėskuo kaima žmuogos pripront. Kėik bova vėsokiū valdiū, ē vėsas tou kaimieti tėk baidē, varžē, draudē. Eš vėsū pusiū. Vėsas pajamas ēš tuo pėina. Paskutini lašieli ēšneš žmuonis ē pėinėnē. Ka ē centus temuok, – vėstėik ož žemės sodėrbėma tor ēš kor sosėmukietē. Nebleikt ēš kor suspaustē sūrē je teturi tėk vėina karvelē. Nusigraiba smetuona nu pėina, tuoki ē ger patēs nograibīta. Ė so tuo nograibīto smetuono potrelē pasėžėlėn.

No bat būn tokiū šeimū kor ĩr abodo dar ne par senē, dėdėlė darbininkā. Kap sak jaunė pėnsininkā. Tėkra gaspadėnė ē tėkros gaspaduorios. Katrou vakā ožaugē da niekuomet nier matē gėrta. Tokėi dėrb nu saulės, lėg saulės, bat ē gīven kap žmuonis. Keimā sutvarkītē, takelē so cėmėnto ēšlėitē. Gal gerā, sausā prėitē pri šolėnės, prūda, pakūtē. Suodnielis aptverts, apdėigts egleliems, apsauguo vuobeles nu šalnū, nu šiaurėnė viejē. Uns nenuportėn ne vėsā paugusius vuobulelius. Atskėrā aptvarelē aptvertē vėštuoms, žousims. Po longas vėsor derželē, vėsē takelē oždėigtē kvietkuoms. Anuos klest vėsukiuoms spalvuoms vėsa vasarā. Ėjejēs ē kėima ēškart matuos gaspaduoriaus ronka. Kėrvė, luopetas, šakės, griėblē, padargā ē vėsas kėtas nuočīnas sava vėituo sudietas. Šakaliū prikraudē vėsē pašalē, kėik žėimū ē prīšaki užtenk mėdiu ognėkorou. Trobelės vėdou nu pat slėnkstē vėsor švarē. Ė truoba nieks nevakščiūo so batas. Parsimaun ē šliorelės, vo mėšlėnus batus palėikt tam tėkruo vėituo. Vėrtuvie ondou ēš šolėnės vamzdēs parvests, nerėk so viedralēs tumpītėis. Atsokā kranieli – ē leiskės anuo kėik rėk. Longelē nučīstītē, firankelės švarės oždietas. Sėinas abiecēs ēšklėjoutas. Kvietkas unt palongiū žīd.

Vėino žuodio – matuos vėsor gražē, tvarkingā, paprastā. Ka tuo bagotoma, tuos prabunguos ē nier, bat švarē, viešlība gīven. Dėl tuo, kad abodo ĩr storaunė ėr varaunė. Anėms vėsomet vėskas gerā ožaug. Tor dėdili prūda, pajung motorieli so šlanga, saulie sošildīto ondenio laist daržus. Didėlie lengvata. Nerek su naštēs neštē undini.

Vértuvie koknelė so dokoupka. Gerā kep. Pakol pėitā ėšverd, par tou čiesa ė kogilis a pīrags spie ėškeptė. Koknelie bildiedama deg ognelė. Tukiū šeimū kaimūs ĩr nemaža. Aš mėgėno ėsėvaizdoutė kāp čė atruod priš švėntas Kaliedas.

Žėimuos trumpa dėina jau eit ė pabonga. Speiks a post, arba dailė sning. Snėiga pridriebtė vėsė pašalė. Tėk jaukiuo, švariuo medėnie kaima trobelie deg ognelė, trašk eglėnė šakalė. Nu čėgūnu ė dokoupkas pu truoba skleidas dėdėlie šėloma. Dokoupkuo kep kaliedėnė žousės. Էškeptė garou ė kvėp pėragā, pridietė kiaušiniū ė svėista. Gargaliou vėrdama katėlūs kuošėna. Vėsa vėrtovė kvėp cėnamuonās ė vėsokiausės skanės kvapās.

Gaspadėnė, švėisė bliuskelė apsivėlkusi, trumpuoms runkuoviems, no ognės ėkaitosės žondeles tėk skob, tėk darbujės.

Gaspaduorios jau gīvulelius apsižīgiavės, jau švarės marškinelės parsivėlkės.

Tik subėrb pri vartu mašinėlės. Anū lėmpū švėisas nušvėit trobelės longus. Sosėskombėnė tarp savės so mobėliakas, ės vėsokiū pašaliū suvažiov vakā. Nu snėiga nušloutās ė tieva atkastās takeles anėi pareit par kėima. Kliebie nešas sava vākus. Apmuturioutus šėltā. Kėtus vedas ož ronku. Kėtė jau dėdėlė patės šuokiniedamė biegi. Laukėmė vėsė. Pasėlgė sava numū, ė gerū tievū. Subėld batā, pri gonkelės doru. So ražėnė šlouto nusičīstėjė kuojiės, sošalė, raudonās žondeles, sovėrst ė šėlta trobelė.

Dongou vėina pu kėtuos praded osėdegtė žvaigždės. Nušvėnt švėisas numū lungūs. Vo toukart aš atsėpoto ės vėsa pėlva, ėtrauko gėlėi vuora, gera pamėslėjo, ė nepajunto kap pati so savėm pradedo rokoutėis, ė balsu pati sau pasakau: – Tėkrā, kad nekait kaimietems!